

Список використаної літератури:

1. Левада О.В. Пільги й обмеження в праві: загальнотеоретична характеристика: дис. ... канд. юр. наук: 12.00.01. Харків, 2019. 185 с.

Клеріні Г. В.

кандидат юридичних наук
Державний біотехнологічний університет
e-mail: harri.klerini@ukr.net

ПРАВО ЛЮДИНИ НА БЕЗПЕЧНЕ ДОВКІЛЛЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Неспровокована військова агресія в Україні, яка розпочалась 24 лютого 2022 року, завдала і продовжує завдавати нищівної шкоди не лише людській життєдіяльності, виробничій та соціальній інфраструктурі, але й довкіллю України. Країна-агресор вдається до ядерного шантажу, засмічення земель, забруднення ґрунтів, вод, атмосферного повітря, об'єктів природно-заповідного фонду, знищення тваринного та рослинного світу. РФ знищує українську природу нещадно, свідомо, не вагаючись, тим самим порушує невід'ємне, природне право людини на безпечне для життя та здоров'я довкілля.

Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди, закріплено у статті 50 Конституції України. Відповідно до вказаної правової норми, кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена. [1] Вказана правова норма закріплює фундаментальне та основоположне право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, яке є ядром всієї системи екологічних прав людини.

У науковій доктрині право на безпечне для життя і здоров'я довкілля визначається як закріплена в Конституції і гарантована державою сукупність історично обумовлених ступенем розвитку суспільства можливостей кожного вільно користуватися безпечним довкіллям, стан якого відповідає встановленим нормативам його якості, з метою задоволення своїх життєво важливих потреб та інтересів. [2, с. 17]

На думку Ю.А. Краснової, суб'єктивне право на безпечне для життя і здоров'я довкілля – це перелік гарантованих державою можливостей суб'єкта: а) проживати в такому середовищі, яке не спричиняє шкоди здоров'ю; б) користуватись безпечними природними благами; в) вимагати від держави та уповноважених осіб виконання та дотримання вимог екологічної безпеки; г) у випадку їх порушення – звертатись за захистом порушеного права до компетентних органів. [3, с. 59]

Досліджуючи проблеми реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в умовах воєнного стану, Денисенко К.В., сформулював його характерні ознаки, а саме воно: 1) належить до комплексу екологічних прав; 2) закріплене в Конституції та законах України; 3) поширюється на всіх осіб, без прив'язки до громадянства України; 4) реалізується людиною з метою задоволення своїх життєвих та фізіологічних потреб; 5) є невідчужуваним; 6) виступає у якості можливості будь-якої особи задовольняти свої життєві та фізіологічні потреби; 7) його реалізація не вимагає активних дій з боку громадян; 8) охороняється і захищається у встановленому законом порядку.[4, с. 323]

Аналізуючи вище викладене, можна констатувати, що право на безпечне для життя і здоров'я довкілля — це закріплена Конституцією України і забезпечена державою можливість кожного проживати в середовищі, яке не спричиняє шкоду здоров'ю, користуватися для задоволення своїх життєво необхідних потреб безпечними природними благами, вимагати від держави, а також інших фізичних і юридичних осіб

виконання екологічної безпеки, а у випадку їх порушення звертатися за захистом порушеного права до компетентних органів.

В надскладних умовах воєнного стану захист права на безпечне для життя і здоров'я довкілля, а також підтримка екологічної рівноваги на території України є одним з найважливіших завдань не тільки для України, а і усього світового співтовариства, так як екологічні загрози, спричинені війною росії в Україні, мають глобальний характер, а наслідки, що спричинені воєнною агресією росії на території України, мають вплив на території інших держав, іноді на відстані в тисячі кілометрів.

Цю реальність визнала Генеральна Асамблея ООН, яка 28 липня 2022 року одноголосно прийняла [Резолюцією A/76/L.75](#) (Право людини на чисте, здорове і стійке довкілля), якою визнала: 1) право на чисте, здорове та стале довкілля як право людини, 2) відзначила, що це право пов'язане з іншими правами та існуючим міжнародним правом, 3) підтвердила, що сприяння цьому праву вимагає повної реалізації багатосторонніх екологічних угод на принципах міжнародного екологічного права, 4) закликала держави, міжнародні організації, підприємства та інші зацікавлені сторони приймати політичні рішення, підвищувати міжнародне співробітництво, зміцнювати потужності та продовжувати ділитися передовими практиками з метою збільшення зусиль для забезпечення чистого, здорового та сталого довкілля для всіх.

Така позиція ГА ООН є потужним повідомленням про те, що існує загальна, всесвітня підтримка цього права, яке вже визнане в 156 країнах на національному та регіональному рівнях.

Загально зрозуміло, що в умовах ведення активних бойових дій на території нашої держави спрогнозувати всі можливі наслідки та назвати остаточну шкоду, завдану довкіллю від агресії рф, неможливо. Реальні обсяги шкоди навколишньому природному середовищу та пов'язані з ним довгострокові масштаби впливу на здоров'я населення від російської агресії

вдасться можливим оцінити тільки після закінчення війни та повної деокупації всіх територій України. За таких надзвичайно складних умов, наша держава за підтримки міжнародної спільноти повинна вживати дієвих заходів щодо забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля та приймати відповідальні рішення для впровадження ефективного механізму притягнення країни агресора до міжнародно-правової відповідальності за заподіяну шкоду навколишньому середовищу України.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254 к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Іванюшенко В.В. Право людини і громадянина на безпечне для життя і здоров'я довкілля: поняття та зміст. Правничий вісник Університету «КРОК». Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК». – К., 2010. – Вип. 6. – Т. 1. – С. 17–23.
3. Краснова Ю. А. Юридична природа екологічної безпеки. Юридичний електронний науковий журнал. 2017. № 4. С. 57–60.
4. Денисенко К.В. Проблеми реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в умовах воєнного стану// Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». - № 1. – 2024. – С. 323-327

Кухар О. В.

кандидат юридичних наук, доцент,
Державний біотехнологічний університет
e-mail: fregat009@ukr.net

РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ

У Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року було відзначено бажання України приєднатися до групи цивілізованих держав і зобов'язання забезпечити реальне здійснення прав і свобод людини і громадянина, строго дотримуючись загально визнаних принципів та норм міжнародного права й міжнародних стандартів у сфері прав людини. Приєднання України до Ради Європи 9 листопада 1995 року мало значний